

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

Дипломна робота

ОС «Магістр»

на тему: **«Виховання здоров'язберезувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій»**

Виконала: студентка II курсу, групи ПО – 2 м (з)

спеціальності 013 «Початкова освіта»

Поринець Діани Іванівни

Керівник: к.пед.н., доц. Брижак Н.Ю.

Рецензент: к.пед.н., доц. Попадич О.О.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	9
1.1 Аналіз досліджуваної проблеми в педагогічній теорії.	9
1.2. Сутність та структура здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів	19
1.3. Критерії, показники та рівні вихованості здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій	27
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИХОВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ	34
2.1. Діагностика рівня виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій	34
2.2. Процесуально-технологічне забезпечення формування здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій	39
2.3. Результати експериментального дослідження та їх аналіз	53
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	62
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні тенденції технічного прогресу, втрата ідеалів гуманного ставлення людини до себе й інших людей, глобальна екологічна криза, погіршення соціально-економічних умов та масове поширення серед населення шкідливих звичок призводять до катастрофічного зниження здоров'я, особливо серед дітей і шкільної молоді України.

Пріоритетними завданнями державної політики у сфері освіти є всебічний розвиток особистості й формування в неї свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей.

Шляхи збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді на державному рівні закріплено в Законах України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Концепціях Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір», Концепція «Нова українська школа», Державній цільовій соціальній програмі «Молодь України» на 2016–2020 роки, Указах Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.) та інших державних документах, котрі регулюють розвиток сфери національної освіти, виховання й охорони здоров'я.

Аналізуючи стан виховної роботи в закладах освіти України, можна відзначити значний інтерес до її національної спрямованості. Український народ з глибокої давнини ставився до здоров'я як найвагомійшої життєвої цінності, накопичив значний спадок практичних способів його збереження. Саме досвід наших предків свідчить про доцільність та практичну необхідність його ретельного вивчення та використання для формування здоров'язбережувальної поведінки у молодших школярів, оскільки саме в цьому віці закладаються основи майбутньої життєвої позиції людини,

розвиваються функціональні системи дитячого організму, відбувається засвоєння моральних норм, формується соціальна спрямованість особистості.

Теоретичну основу дослідження становлять ідеї, концепції, положення та висновки, що стосуються вирішення проблеми здоров'язбереження молодших школярів, які здійснюються в таких напрямках: обґрунтування теоретико-методологічних засад етнопедагогіки (В. Мосіяшенко, М. Стельмахович, С. Стефанюк та інші); висвітлення питань збереження здоров'я молодших школярів в історії педагогіки (О. Савченко, Н. Побірченко, О. Сухомлинська та ін.); психолого-педагогічні дослідження формування здоров'я молодших школярів через освіту (В. Бабич, Ю. Бойчук, М. Гончаренко, О. Дубогай, К. Крутій, Ю. Мельник, С. Омельченко, В. Оржеховська та ін.). Теоретичні й методичні аспекти використання народних традицій здорового способу життя українців у сучасній практиці виховання дітей та молоді (Н. Даделюк, Б. Кіндратюк, І. Набока, Л. Сливка та ін.). Водночас теоретичний аналіз наукових праць засвідчив, що проблему ефективного виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій досліджено недостатньо.

Таким чином, актуальність питань реалізації збереження та зміцнення здоров'я молодших школярів, формування у них здоров'язбережувальної поведінки через освітньо-виховний процес вимагають творчого переосмислення та об'єктивної оцінки досвіду наших предків на засадах українських народних традицій, що зумовили вибір теми дослідження.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити технологію виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій.

Відповідно до поставленої мети в дослідженні визначено такі **завдання дослідження**:

– проаналізувати стан досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі;

– розкрити сутність та структуру здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів;

– уточнити критерії, показники та рівні сформованості здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій;

– теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити технологію виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій.

Об'єктом дослідження – процес виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів.

Предмет дослідження – технологія виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій

Для досягнення мети був використаний комплекс **методів дослідження**:
теоретичні: аналіз, систематизація та узагальнення психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження, інформаційних ресурсів мережі Інтернет для з'ясування понятійного апарату дослідження та сучасного стану виховання здоров'язбережувальної поведінки у молодших школярів засобами українських народних традицій;

емпіричні: анкетування, педагогічне спостереження, бесіда, діалог, методи експертних оцінок, самооцінки, тестування, педагогічний експеримент з метою перевірки ефективності технології виховання здоров'язбережувальної поведінки учнів початкових класів засобами українських народних традицій;

статистичні: методи кількісної та якісної обробки результатів експерименту.

Експериментальна робота. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Сухівської ЗОШ І-ІІ ст. Іршавської районної ради. Дослідженням було охоплено 42 учнів, 8 учителів та вихователів ГПД.

Практичне значення полягає в тому, що розроблено і впроваджено в практику закладів освіти: технологію формування здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій.

Апробація результатів дослідження здійснювалася через публікацію матеріалів дослідження у Міжнародному науковому журналі «Освіта і наука».

Публікації. Поринець Д. І. Виховання проблеми здоров'язбережувальної поведінки дітей молодшого шкільного віку: теоретичний аспект / Д. І. Поринець, Н. Ю. Брижак / Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука» // ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол. ред.); заст. гол. ред.: Jerzy Piwowarski; В.В. Гоблик. – Мукачево-Ченстохова: РВВ МДУ; Гуманістично-природничий університет ім. Яна Длугоша в місті Ченстохові, 2019. – Вип. 1(26). – С. 146-150.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало, що проблема виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій знайшло відображення в обґрунтуванні технології виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій. Результати проведеного дослідження засвідчили позитивний результат розв'язання поставлених завдань і дали підстави для формулювання таких висновків:

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури обґрунтовано необхідність виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій. Це зумовлено тим, що в закладах освіти України зростає інтерес до національної спрямованості виховання, але унікальний досвід предків зі здоров'язбереження недостатньо використовується у виховній практиці. У зв'язку з цим виникла необхідність пошуку практичних шляхів виховання здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів засобами українських народних традицій.

Визначено сутність та структуру здоров'язбережувальної поведінки як інтегрованого особистісного надбання молодшого школяра, яке передбачає оволодіння ним усталеними способами діяльності, вміннями та навичками здоров'язбереження (дотримання особистої гігієни, режиму дня та правильного харчування, рухової активності, загартування, профілактики шкідливих звичок) у конкретних життєвих або навчальних умовах.

Уточнено структурні компоненти здоров'язбережувальної поведінки (формування зацікавленості та позитивних емоцій, вироблення стійкої мотивації в молодших школярів до здоров'язбережувальної поведінки; оволодіння сукупністю знань, вмінь та навичок зі здоров'язбережувальної поведінки на основі українських народних традицій у процесі виховної діяльності; аналіз та самовдосконалення власної здоров'язбережувальної поведінки на основі українських народних традицій молодшим школярем); критерії (мотиваційний, практичний, оцінний), з відповідними показниками та рівні її сформованості.

Теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено технологію, яка передбачала стимулювання в молодших школярів позитивної мотивації до збереження власного здоров'я, розвиток структурних компонентів здоров'язбережувальної поведінки; виявлення змін у рівнях сформованості здоров'язбережувальної поведінки в молодших школярів і забезпечення внесення відповідних коректив у даний процес, що забезпечується на підготовчому, пізнавальному, практичному й аналітичному етапах, які були між собою логічно пов'язані й підпорядковані загальній меті.

Здійснено експериментальну перевірку реалізації технології формування здоров'язбережувальної поведінки засобами українських народних традицій, аналіз результатів якої підтвердив її правомірність та достатність. Так, високий і початковий рівні розвитку здоров'язбережувальної поведінки молодших школярів на основі українських народних традицій, в експериментальній групі виявили 25,8 % та 8,1 %, а до експерименту ці показники в експериментальній групі становили 11,3 % та 58,1 %. Це

пояснюється тим, що технологія формування здоров'язбережувальної поведінки в молодших школярів засобами українських народних традицій дає можливість розв'язувати сукупність завдань для виховання всебічно й гармонійно розвиненої особистості з високим рівнем здоров'язбережувальної поведінки на основі українських народних традицій.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>